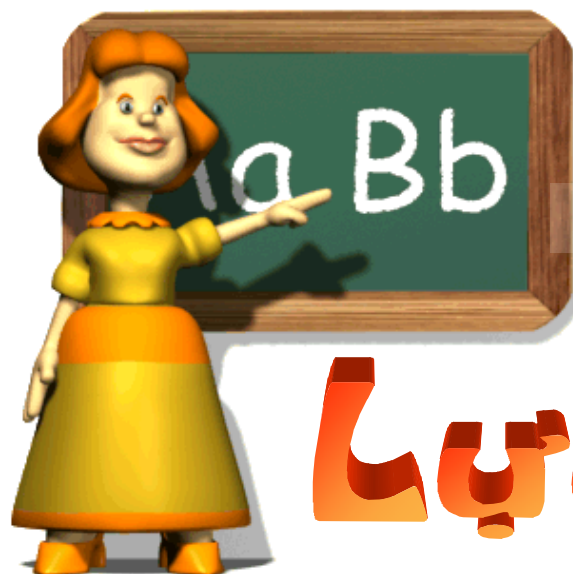

Trường Đại học Quốc Gia TpHCM Đại học Bách Khoa

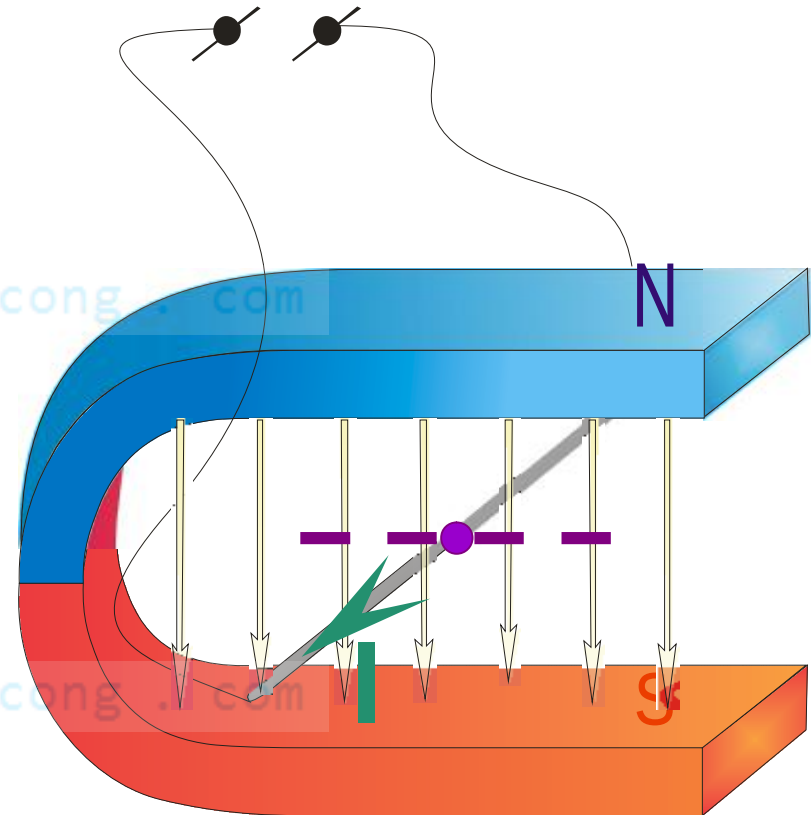
Lực

Lorentz

Câu hỏi: Nêu đặc điểm của lực từ tác dụng lên một đoạn dây dẫn mang điện đặt trong từ trường.

Trả lời

- **Điểm đặt:** tại trung điểm đoạn dây.
- **Phương:** vuông góc với mặt phẳng (B,I).
- **Chiều:** xác định theo quy tắc bàn tay trái.

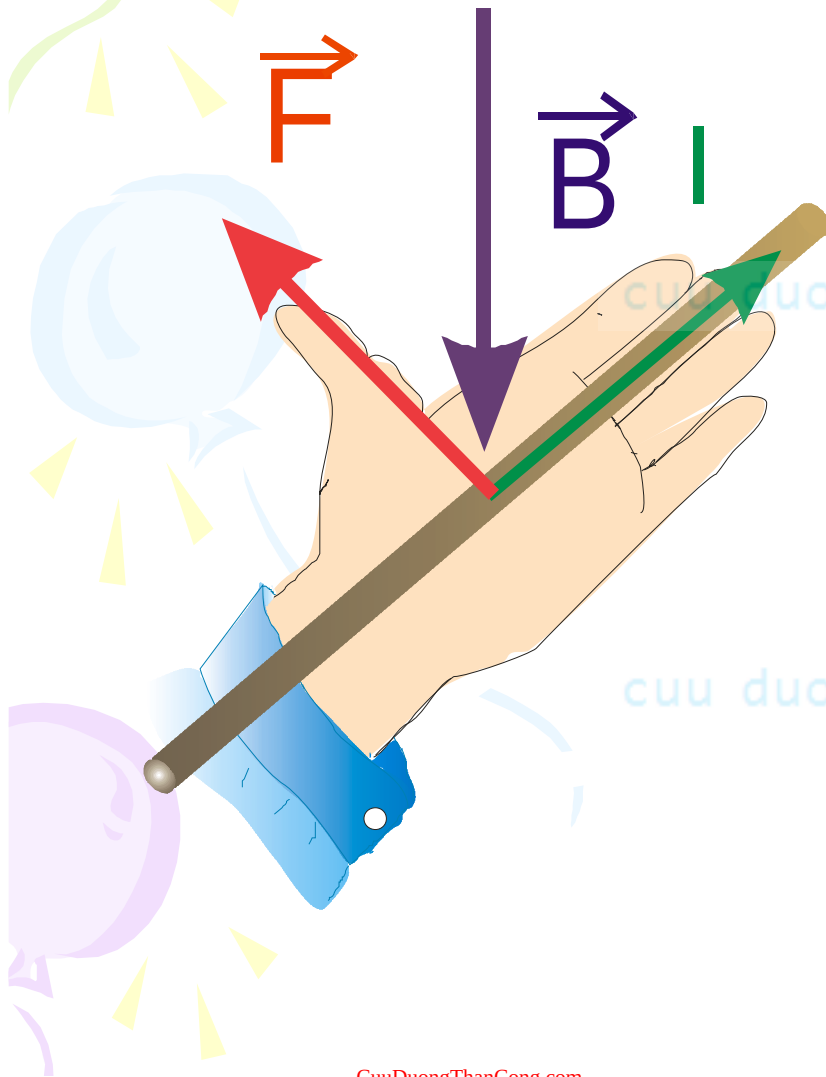
Ôn tập một chút

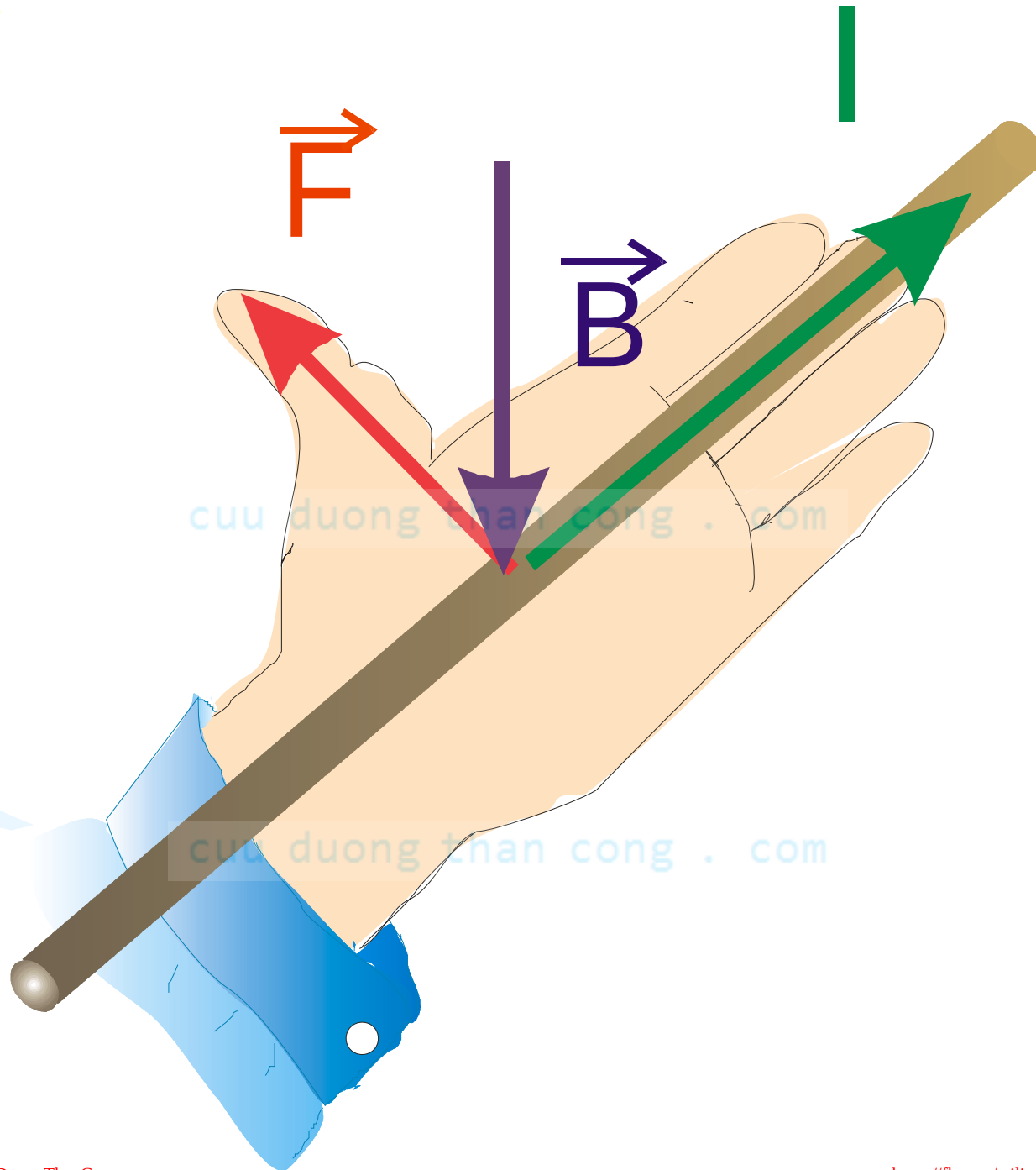
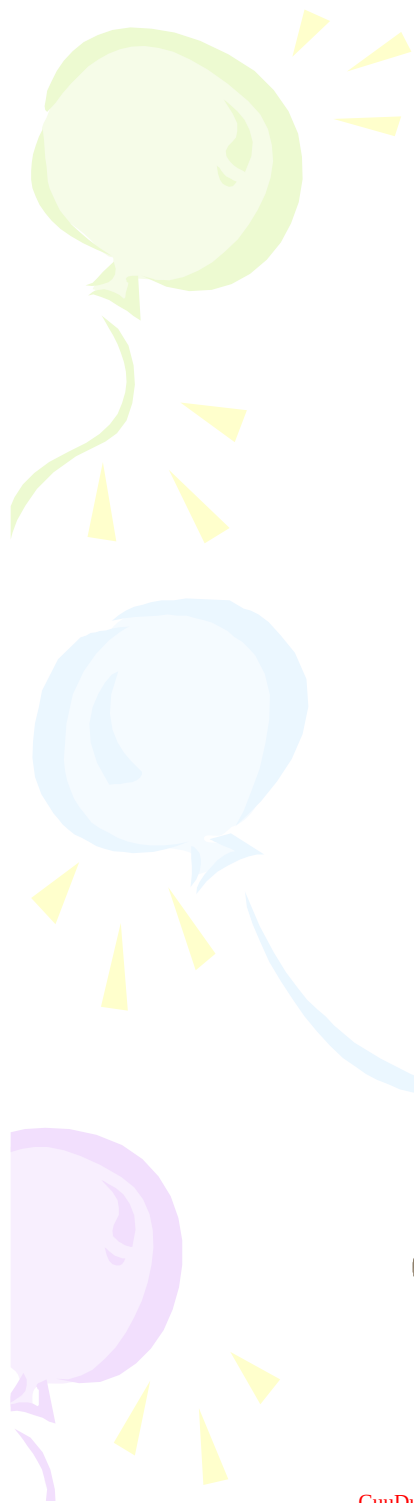
Quy tắc bàn tay trái:

Đặt bàn tay trái duỗi thẳng sao cho:

- Các đường cảm ứng từ xuyên vào lòng bàn tay.
- Chiều từ cổ tay đến các ngón tay trùng với chiều dòng điện.

Khi đó, ngón cái choãi ra 90° chỉ chiều của lực từ.

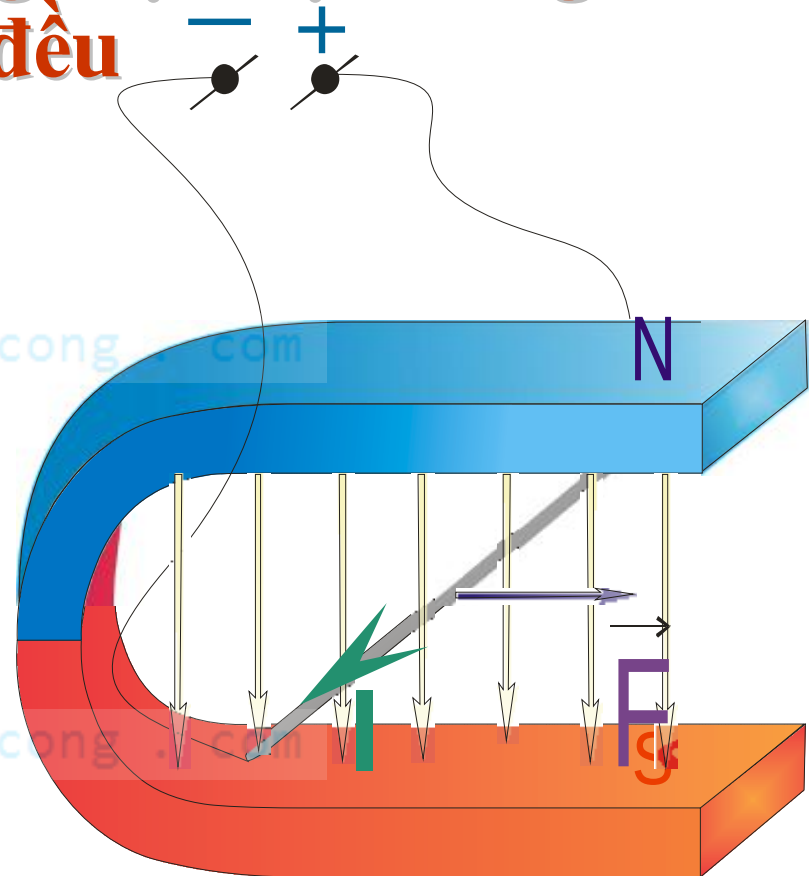

Ôn tập một chút

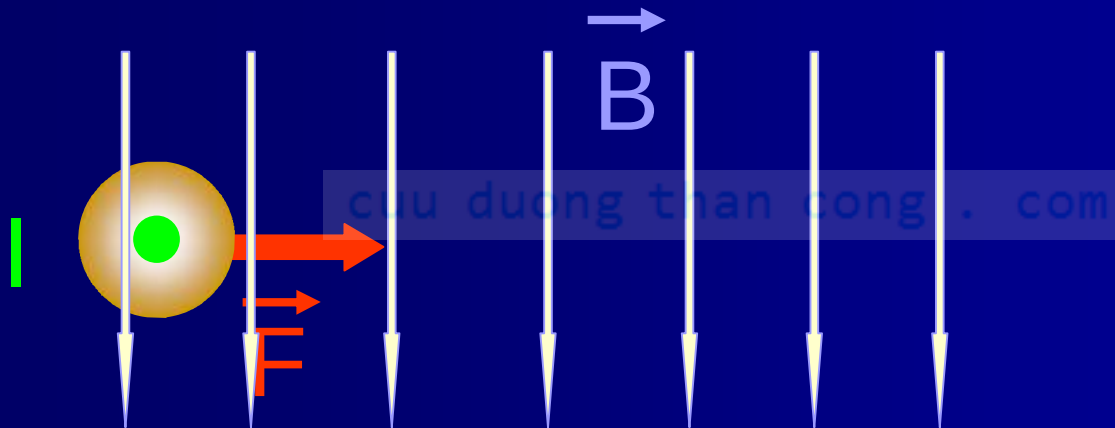
Câu hỏi: Nêu đặc điểm của lực từ tác dụng lên một đoạn dây dẫn mang điện đặt trong từ trường đều

Trả lời

- Điểm đặt: tại trung điểm đoạn dây.
- Phương: vuông góc với mặt phẳng ($\vec{B}, \vec{I}$).
- Chiều: xác định theo quy tắc bàn tay trái.
- Độ lớn: $F = B \cdot I \cdot l \cdot \sin(\vec{B}, \vec{I})$

Minh họa chuyển động của dây dan dưới tác dụng của lực từ:

cuu duong than cong . com

NỘI DUNG

1. Khái niệm lực Lorentz.
2. Đặc điểm lực Lorentz:

a) Điểm đặt.

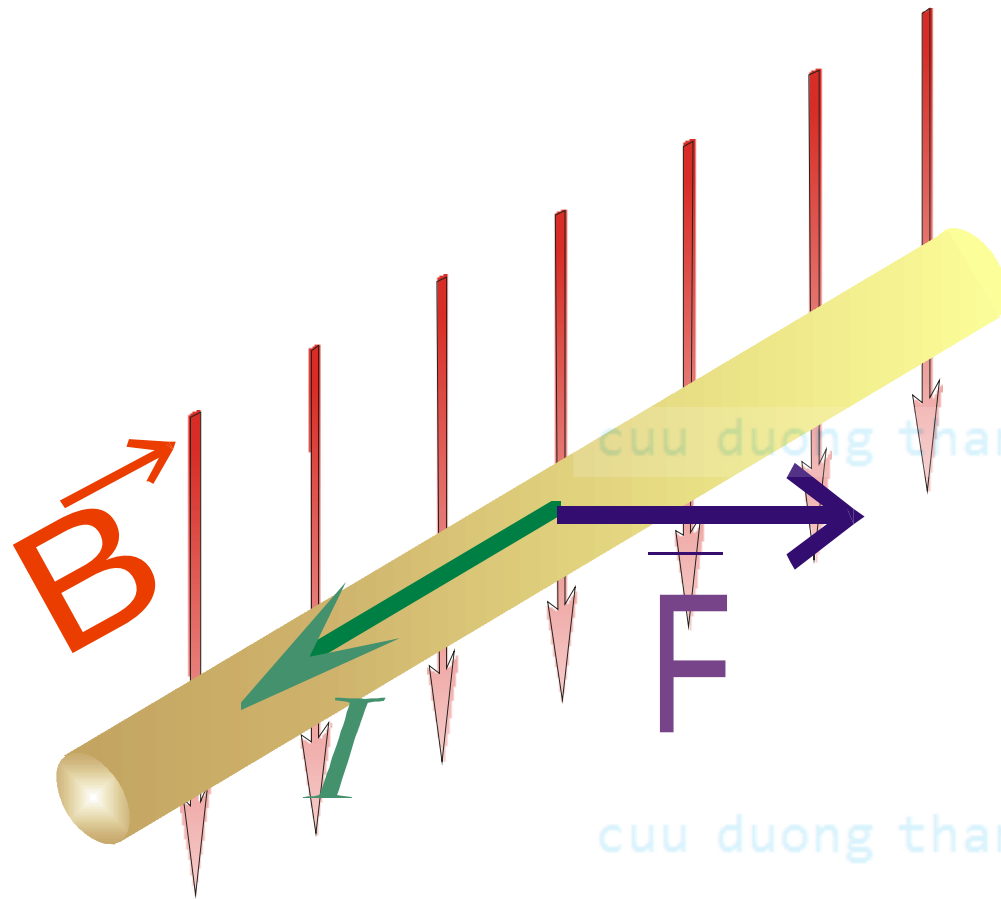
b) Phương.

c) Chiều.

d) Độ lớn.

1. LỰC LORENTZ

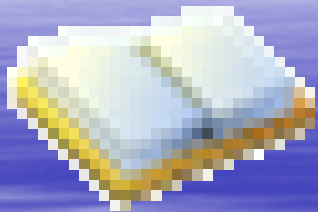
Đoạn dây
dẫn mang
dòng điện đặt
trong từ
trường
thì lực từ
sẽ
cung cấp một
chức năng
động cơ
của lực từ

Kết luận:

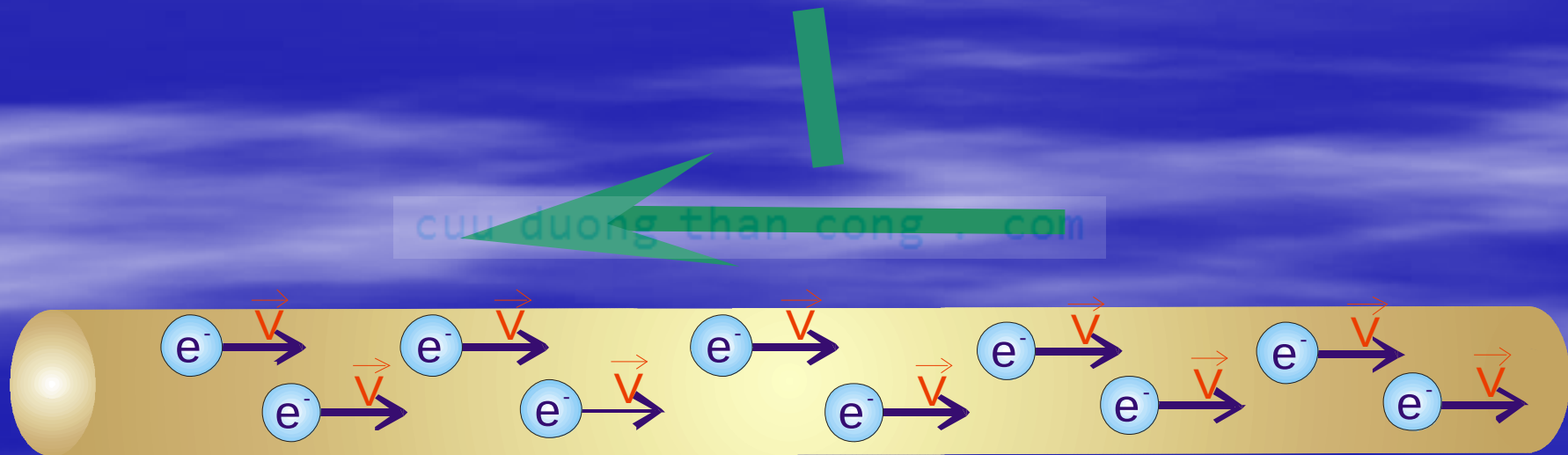
Lực từ chỉ xuất hiện khi có
dòng điện
trong đoạn dây đang xét.

1. LỰC LORENTZ

Nhắc lại bản chất dòng
điện trong kim loại:

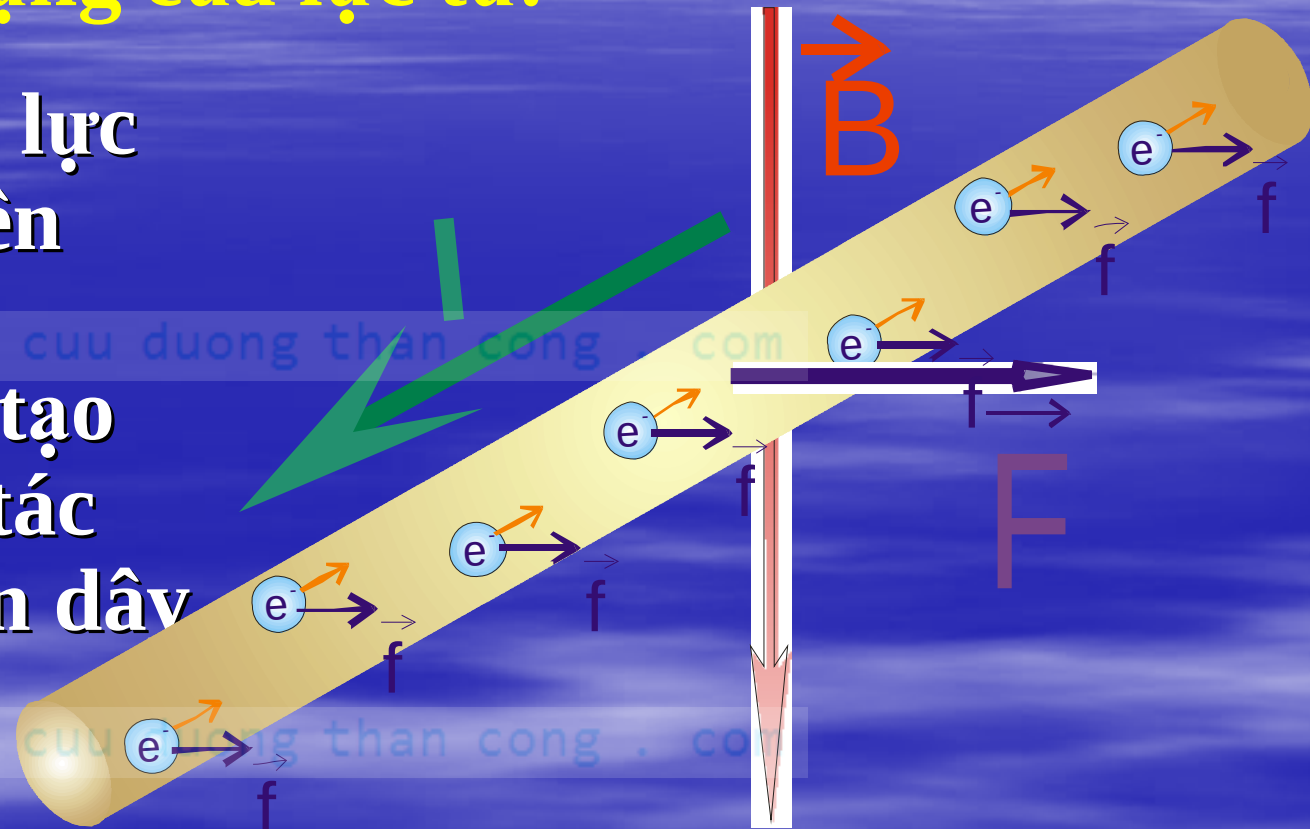
Là dòng **các electron tự do**
chuyển động có hướng.

1. LỰC LORENTZ

Vậy mỗi electron chuyển động sẽ chịu tác dụng của lực từ.

Tổng hợp các lực từ tác dụng lên mỗi electron chuyển động tạo thành lực từ tác dụng lên đoạn dây mang dòng điện.

1. LỰC LORENTZ

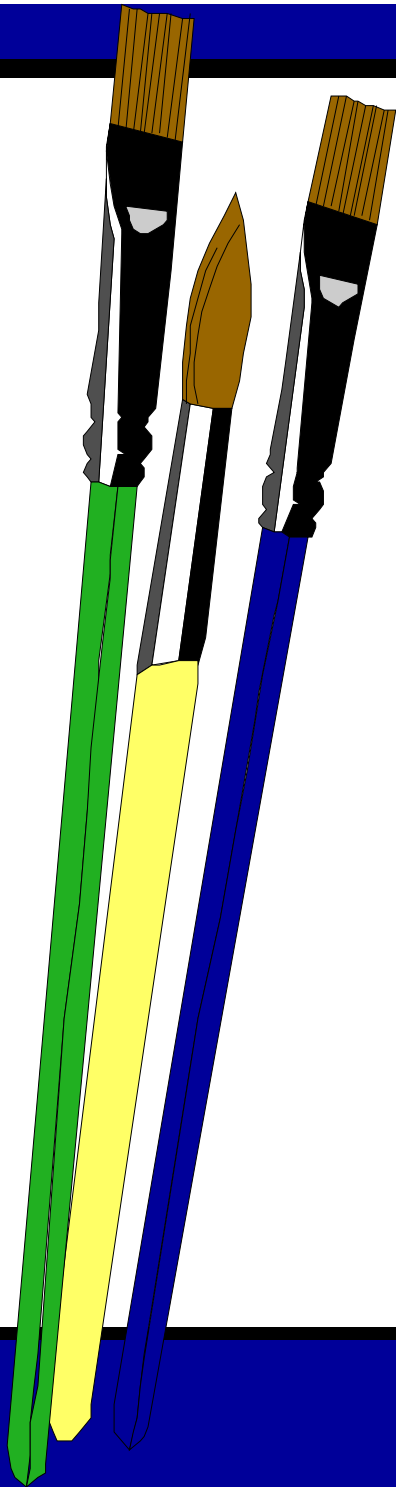
Kết luận:

Mỗi điện tích tự do chuyển động trong từ trường sẽ chịu tác dụng của lực từ.

Lực này gọi là **LỰC LORENTZ**

1. LỰC LORENTZ:

Lực Lorentz là lực từ tác dụng lên hạt mang điện chuyển động trong từ trường.

MỐI TƯƠNG QUAN GIỮA LỰC TỪ TÁC DỤNG LÊN ĐOẠN DÂY DẪN MANG ĐIỆN VÀ LỰC LORENTZ:

Lực từ

Lực Lorentz

Đối tượng
tác dụng

Dây dẫn

Điện tích

cuu duong than cong . com

Điều kiện
xuất hiện

Có dòng điện I

Có chuyển động $\vec{v}$

Quan hệ

Lực tổng hợp

Lực thành phần

➔ Xác định đặc điểm của lực Lorentz dựa vào đặc điểm của lực từ tác dụng lên dây dẫn.

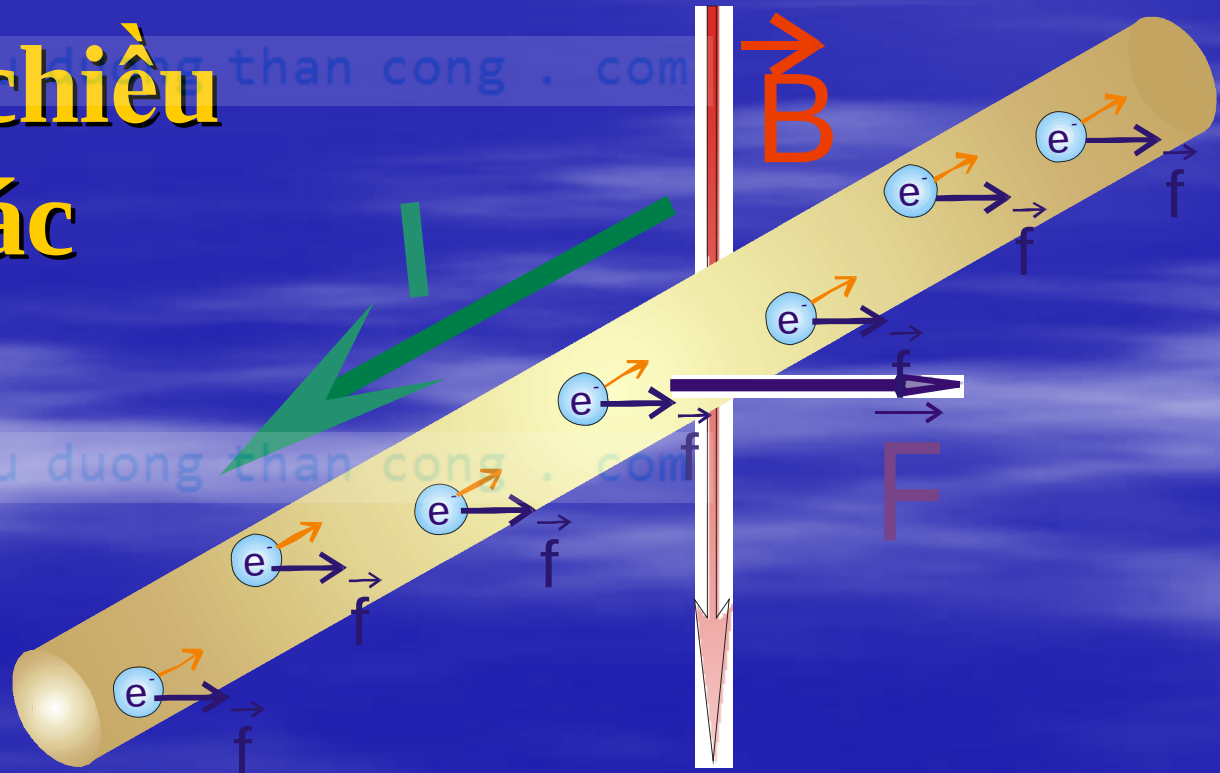
2a. Điểm đặt của lực Lorentz:

Tại điện tích
chuyển động.

2b. PHƯƠNG CỦA LỰC LORENTZ:

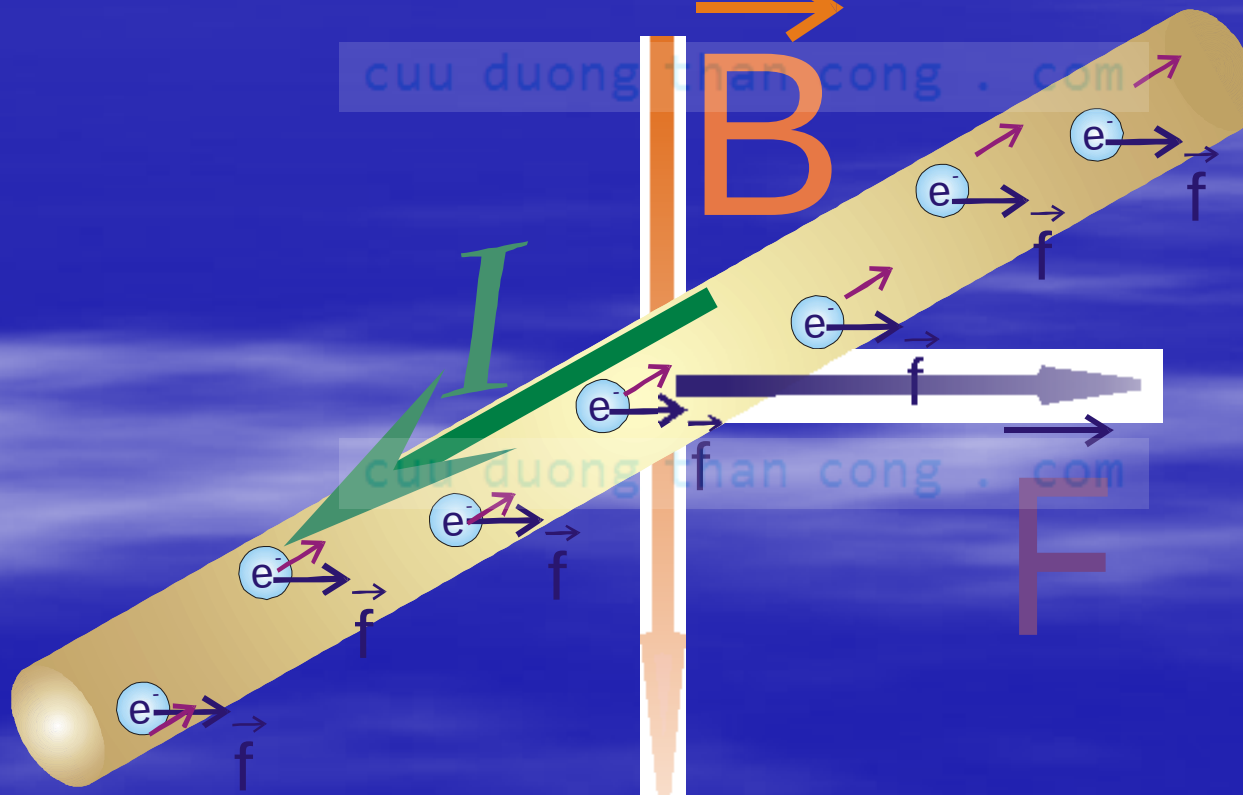
Phương và chiều của lực Lorentz tác dụng lên mỗi hạt mang điện chuyển động trong đoạn dây dẫn trùng với phương và chiều của lực từ tác dụng lên đoạn dây dẫn đó.

2b. PHƯƠNG CỦA LỰC LORENTZ:

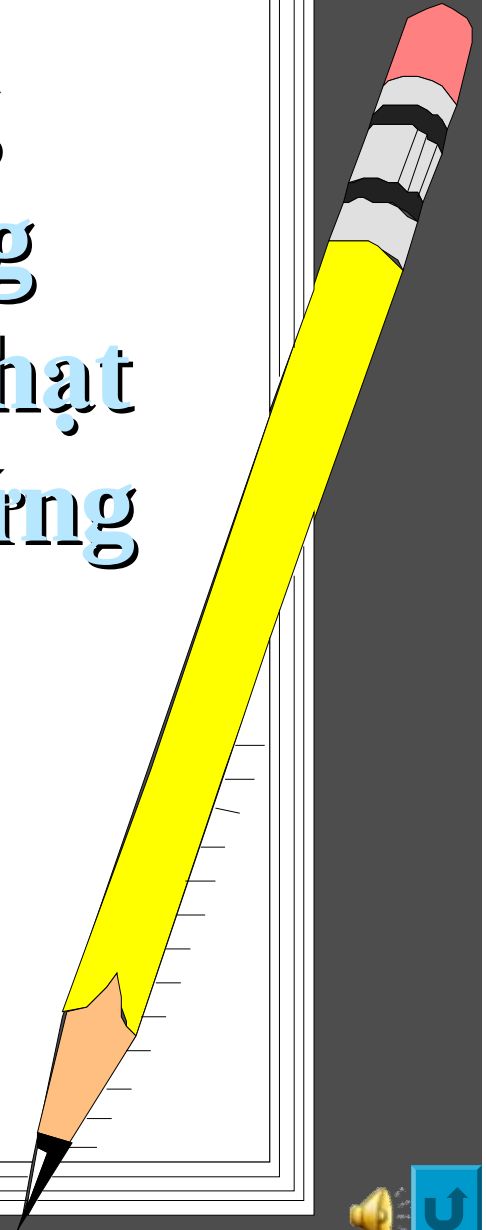
Phương của lực Lorentz tác dụng lên một điện tích chuyển động vuông góc với $\text{mp}(\vec{B}, \vec{v})$

2b. PHƯƠNG CỦA LỰC LORENTZ:

Lực Lorentz có phương
vuông góc với mặt phẳng
chứa vector vận tốc $\mathbf{v}$ của hạt
mang điện và vector cảm ứng

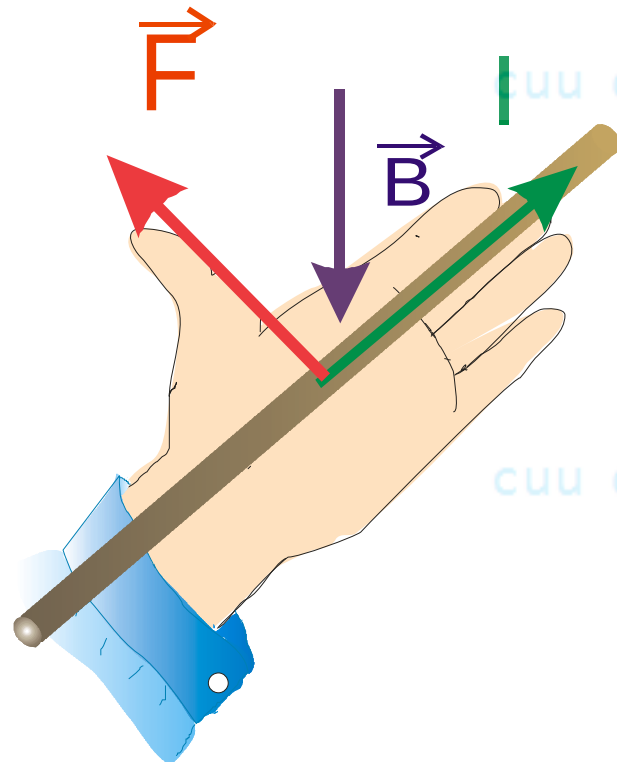
$$\mathbf{F} \perp \text{mp}(\mathbf{B}, \mathbf{v})$$

2c. chiều CỦA LỰC LORENTZ:

Chiều của **lực từ** tác dụng lên đoạn dây dẫn mang dòng điện **xác định theo quy tắc bàn tay trái.**

Đặt bàn tay trái duỗi thẳng:

Lòng bàn tay: hứng các đường cảm ứng từ

Chiều từ cổ tay đến các ngón tay: chiều của dòng điện

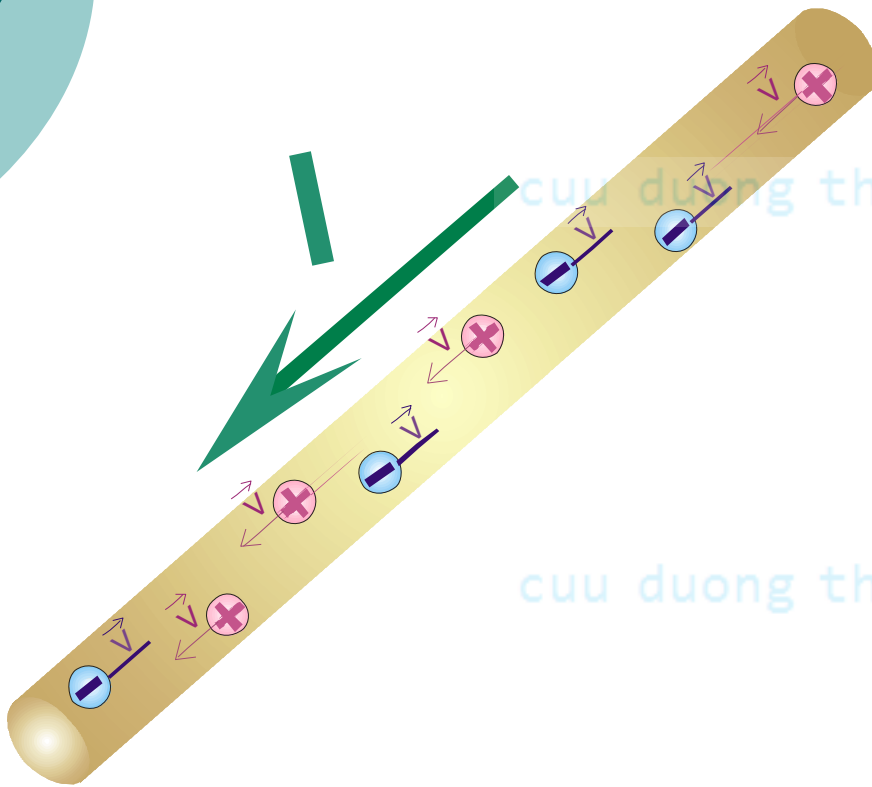
Ngón cái choãi 90° : chiều của lực từ.

2c. Chiều CỦA LỰC LORENTZ:

Chiều chuyển động của hạt mang điện tự do:

i Cùng chiều dòng điện khi hạt mang điện dương.

i Ngược chiều dòng điện khi hạt mang điện âm.

2c. CHIỀU CỦA LỰC LORENTZ:

xác định theo quy tắc bàn tay trái

Đặt bàn tay trái duỗi thẳng:

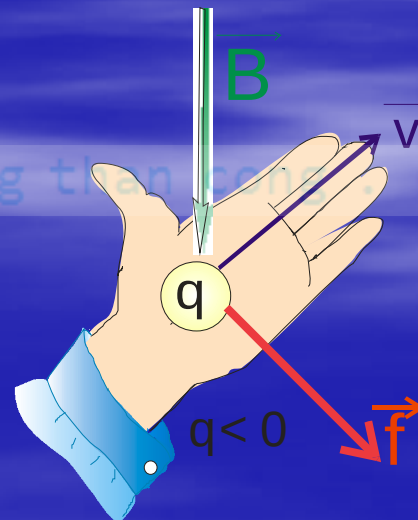
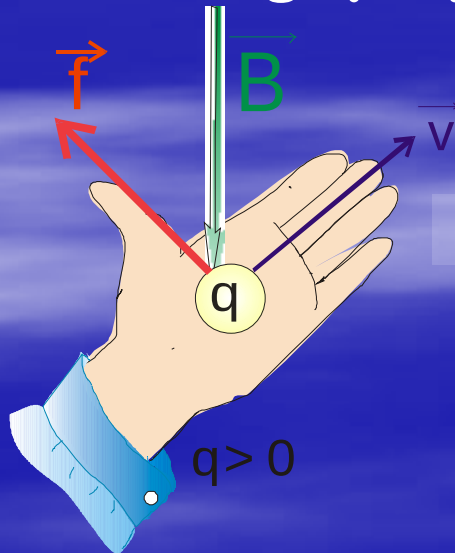
Các đường cảm ứng từ: xuyên vào lòng bàn tay

Chiều từ cổ tay đến các ngón tay: trùng với chiều của vector vận tốc của hạt

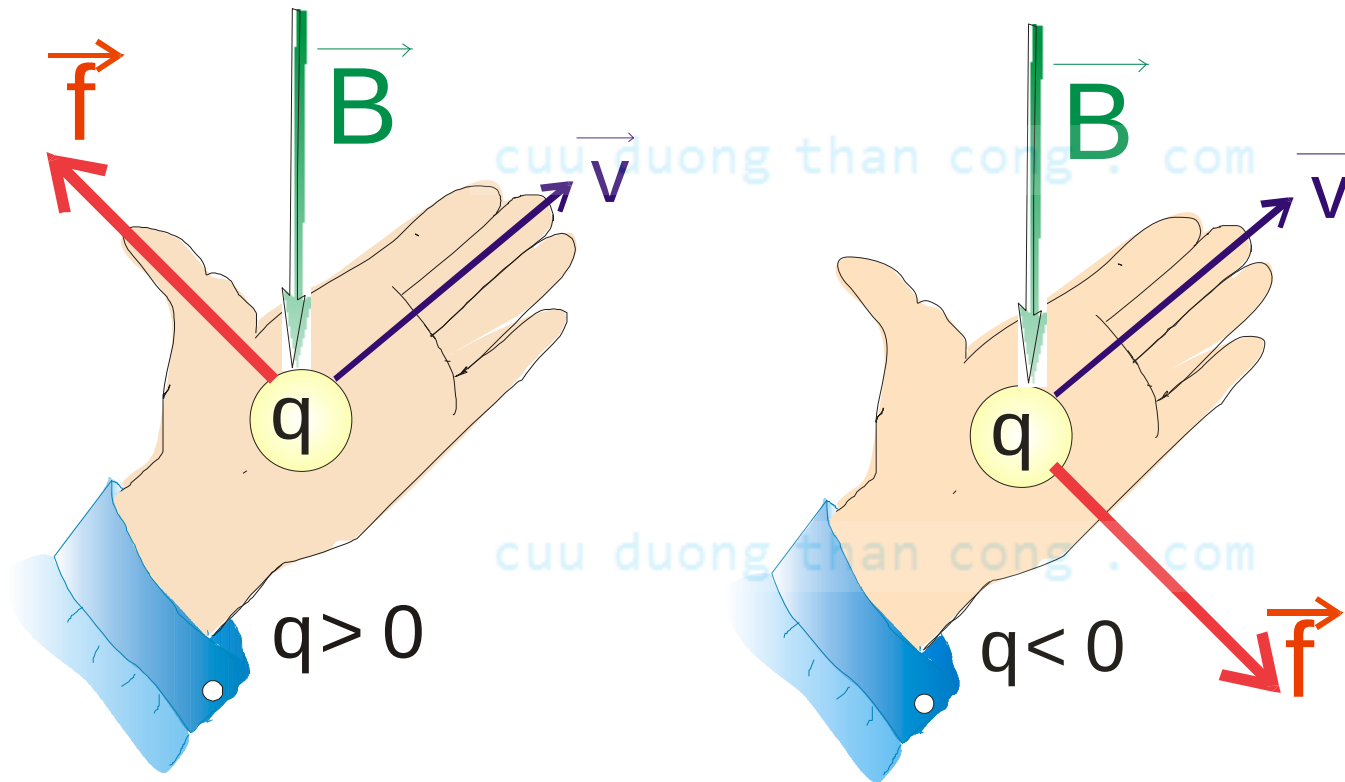
Ngón cái choãi ra 90° chỉ:

Chiều của lực Lorentz nếu hạt mang điện dương.

Chiều ngược lại nếu hạt mang điện âm

Quy tắc bàn tay trái dùng xác định lực Lorentz:

2d. ĐỘ LỚN CỦA LỰC LORENTZ:

Gọi N: số điện tích chuyển động trong đoạn dây.
Lực Lorentz là lực từ tác dụng lên
mỗi điện tích chuyển động trong từ trường. Tổng hợp các lực Lorentz tạo thành lực từ tác dụng lên đoạn dây.

Ta có:

$$f = \frac{F}{N}$$

Tìm f:

- Tính F.
- Tính N

2d. ĐỘ LỚN CỦA LỰC LORENTZ:

Tính N:

Gọi n : mật độ hạt.

V : thể tích đoạn dây

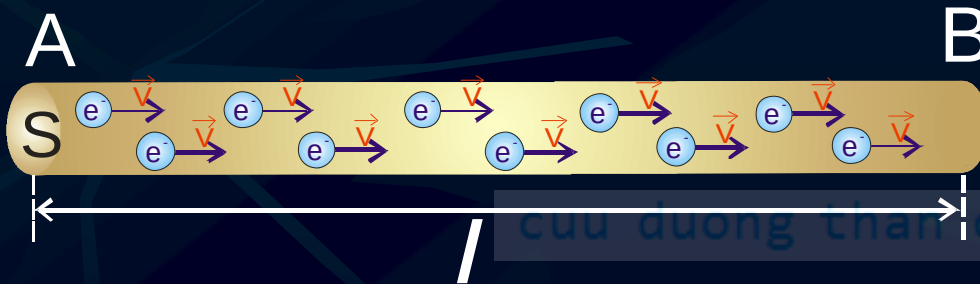
Ta có:

$$N = n.V$$

Để đơn giản:

Xét đoạn dây AB hình trụ có tiết diện thẳng S , chiều dài l :

$$V = S.l$$

Vậy:

$$N = nSl$$

$$f = \frac{F}{N} = \frac{F}{nSl}$$

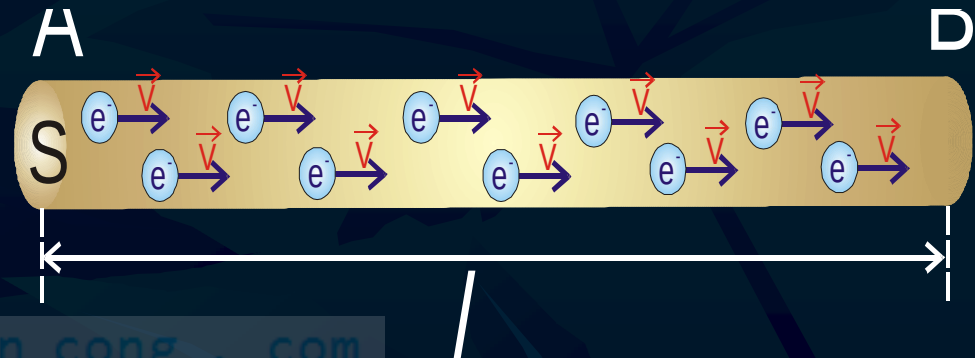

2d. ĐỘ LỚN CỦA LỰC LORENTZ:

Tính F:

Độ lớn lực từ tác dụng lên đoạn dây dẫn mang dòng điện:

$$\vec{F} = I \cdot \vec{B} \cdot l \cdot \sin(\vec{B}, \vec{I})$$

Với

I: cường độ dòng điện chạy trong đoạn dây (A)

B: cảm ứng từ (T)

l: chiều dài đoạn dây (m)

→ Chuyển $I \rightarrow \vec{q}, \vec{v}$

$$f = \frac{B I l \sin(\vec{B}, \vec{I})}{n S l}$$

2d. ĐỘ LỚN CỦA LỰC LORENTZ:

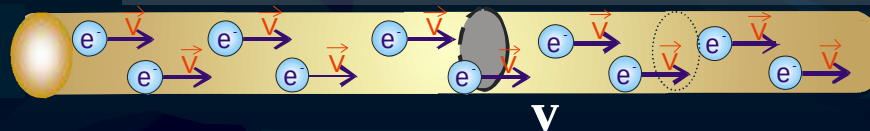
Tính F:

Xét I:

Cường độ dòng điện I chạy trong đoạn dây: là điện lượng chuyển qua tiết diện thẳng S của dây dẫn trong một đơn vị thời gian (1s).

Trong 1s: mỗi điện tích chuyển động được một đoạn v

→ $I =$ điện lượng của các điện tích nằm trong hình trụ SS'
 $=$ điện tích mỗi hạt $\times$ số hạt có trong $SS' = q(nSv)$

Vậy:

$$I = nqSv$$

$$f = \frac{BnqSvl \sin(\vec{B}, \vec{I})}{nSl}$$

2d. ĐỘ LỚN CỦA LỰC LORENTZ:

Xét $\sin(\vec{B}, \vec{I})$:

Tính F:

Gọi $(\vec{B}, \vec{I}) = \alpha$

Ø $q > 0$: $\vec{v} \parallel \vec{I}$

$\Rightarrow (\vec{B}, \vec{v}) = \alpha$

Ø $q < 0$: $\vec{v} \nparallel \vec{I}$

$\Rightarrow (\vec{B}, \vec{v}) = 180^\circ - \alpha$

Trong cả 2 trường hợp: $\sin(\vec{B}, \vec{v}) = \sin \alpha = \sin(\vec{B}, \vec{I})$

Vậy:

$$f = \frac{BnqSv \sin(\vec{B}, \vec{v})}{nSl} = qBv \sin(\vec{B}, \vec{v})$$

2d. ĐỘ LỚN CỦA LỰC LORENTZ:

$$f = qBv\sin(\vec{B}, \vec{v})$$

Với f : lực Lorentz (N)

q : điện tích của hạt (C)

v : vận tốc của hạt (m/s)

B : cảm ứng từ (T)

TỔNG KẾT

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

LỰC LORENTZ

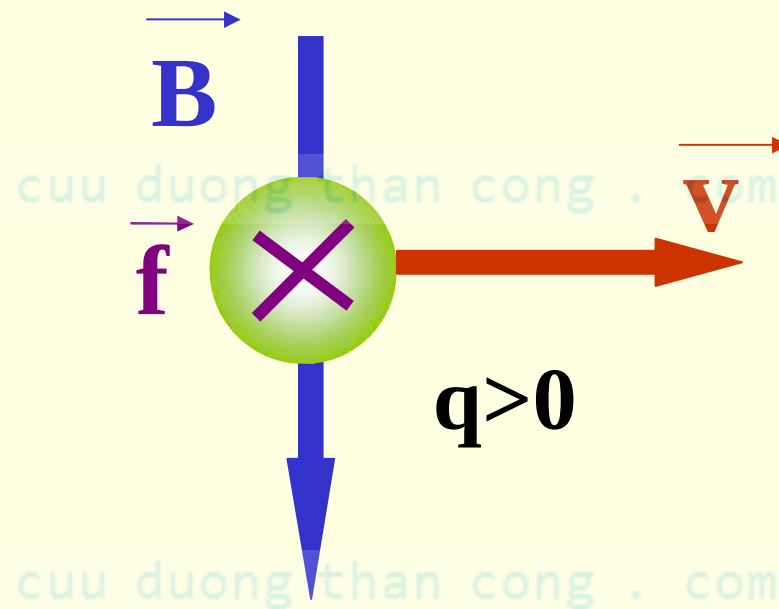
Là lực từ tác dụng lên một điện tích chuyển động trong từ trường

- § Điểm đặt: tại điện tích đó
- § Phương: vuông góc với $\vec{v}$ và $\vec{B}$
- § Chiều: xác định theo quy tắc bàn tay trái.
- § Độ lớn: $f = q \cdot B \cdot v \cdot \sin(\theta)$

Ôn Tập Một Chút

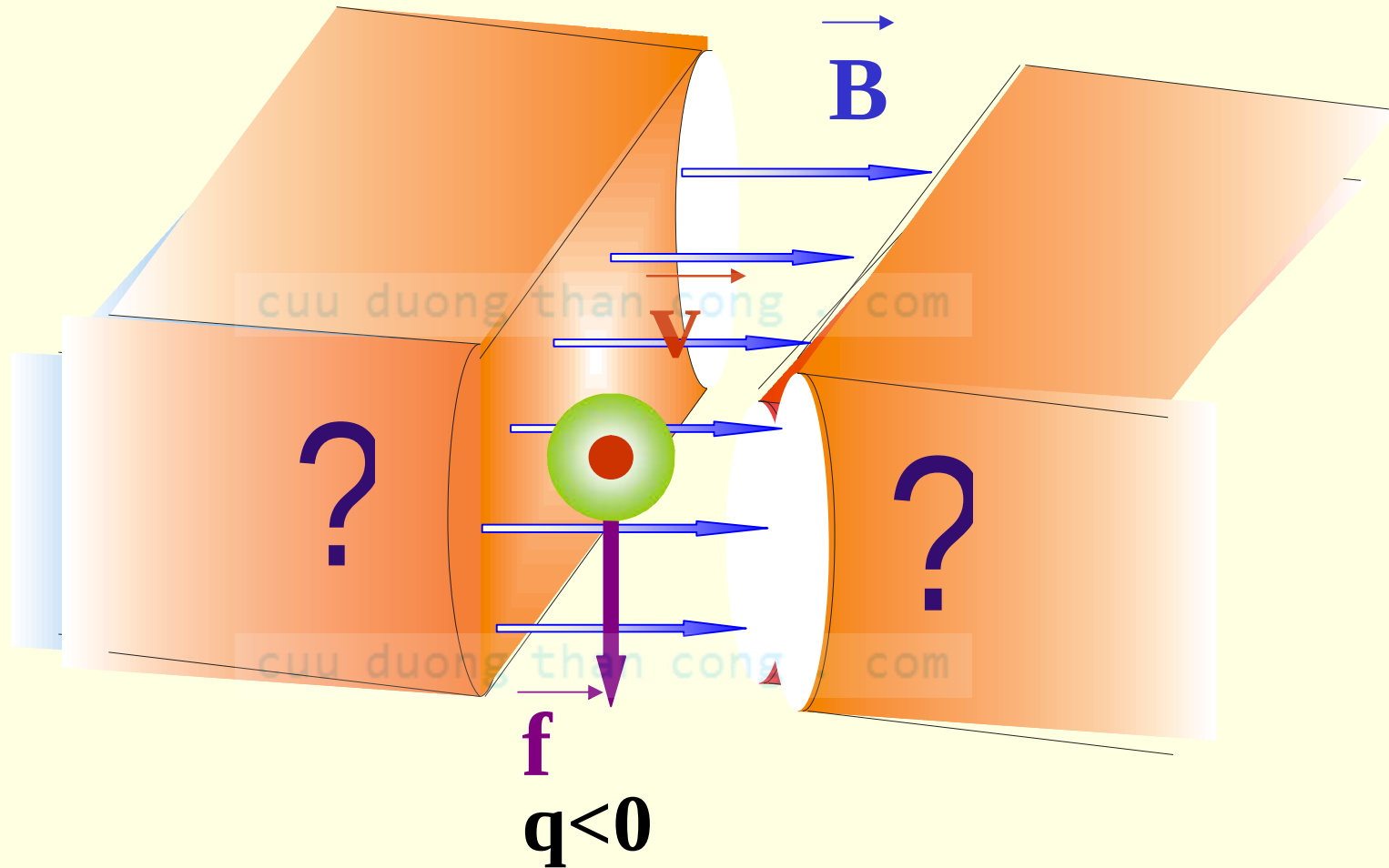
cuu duong than cong . com

Câu 1: Xác định lực Lorentz tác dụng lên các điện tích chuyển động trong từ trường:

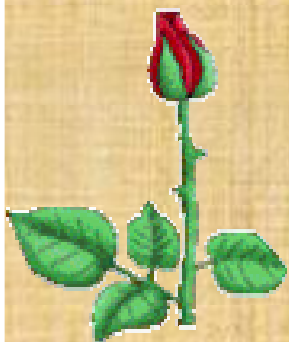

Câu 2: Xác định các cực của nam châm

Trường Đại học Quốc Gia TpHCM
Đại học Bách Khoa

Chào tạm biệt

cuu.duong.than.cong . com